

Johan Koskinen, Statistiska institutionen, Stockholms universitet

Finansiell statistik, vt-05

F9 Kontinuerliga variabler (forts)

Egenskaper hos Normalfördelningen

För oberoende likafördelade normalfördelad s.v. $X_1, X_2, \dots, X_n$

$X_i \in N(\mu, \sigma^2)$

sedan tidigare

$$E[X_1 + X_2 + \dots + X_n] = E(X_1) + E(X_2) + \dots + E(X_n) \\ = n\mu$$

och

$$\text{Var}[X_1 + X_2 + \dots + X_n] = \text{Var}(X_1) + \text{Var}(X_2) + \dots + \text{Var}(X_n) \\ = n\sigma^2$$

Johan Koskinen, Department of Statistics

2005-04-18

2

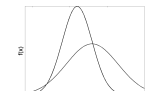
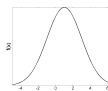
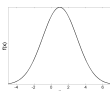
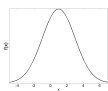
Egenskaper hos Normalfördelningen

Fördelning för $X_1 + X_2 + \dots + X_n$?

$$Y = X_1 + X_2 + \dots + X_n$$

$$Y \in N(n\mu, n\sigma^2)$$

$$X_i \in N(1, 2^2)$$

$$Y \in N(3 \times 1, 3 \times 2^2)$$

Johan Koskinen, Department of Statistics

2005-04-18

3

Summor av normalfördelade s.v.

För oberoende normalfördelad s.v. $X_1, X_2, \dots, X_n$ med

$$X_i \in N(\mu_i, \sigma_i^2)$$

sedan tidigare

$$\begin{aligned} E[X_1 + X_2 + \dots + X_n] &= E(X_1) + E(X_2) + \dots + E(X_n) \\ &= \mu_1 + \mu_2 + \dots + \mu_n \end{aligned}$$

och

$$\begin{aligned} \text{Var}[X_1 + X_2 + \dots + X_n] &= \text{Var}(X_1) + \text{Var}(X_2) + \dots + \text{Var}(X_n) \\ &= \sigma_1^2 + \sigma_2^2 + \dots + \sigma_n^2 \end{aligned}$$

Johann Koskinen, Department of Statistics

2005-04-18

4

Summor av normalfördelade s.v. ex.

Antag att en kunds nöjdhet med vara a är

$$X \in N(\mu_X, \sigma_X^2) \text{ och med vara b (ober.) } Y \in N(\mu_Y, \sigma_Y^2)$$

Om en kund väljer den vara som ger "mest" nöjdhet vad är sannolikheten att a väljes?

Nöjdhet större när $X > Y$

Sökt slh: $P(X > Y) = P(X - Y > 0)$

Låt: $Z = X - Y$

$$Z \in N(\mu_X - \mu_Y, \sigma_X^2 + \sigma_Y^2)$$

Johann Koskinen, Department of Statistics

2005-04-18

5

Summor av normalfördelade s.v. ex.

Sökt slh: $P(Z > 0)$

Antag $X \in N(\mu_X = 1, \sigma_X^2 = 1^2)$, $Y \in N(\mu_Y = 1.5, \sigma_Y^2 = 2^2)$

$$Z \in N(\mu_X - \mu_Y, \sigma_X^2 + \sigma_Y^2)$$

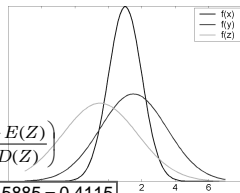
$$Z \in N(1 - 1.5; 1 + 4)$$

$$Z \in N(-0.5; 5)$$

$$P(Z > 0) = 1 - P(Z \leq 0)$$

$$= 1 - P\left(\frac{Z - E(Z)}{SD(Z)} \leq \frac{0 - E(Z)}{SD(Z)}\right)$$

$$= 1 - \Phi(0.2236) = 1 - 0.5885 = 0.4115$$

Johann

Relaterade fördelningar: intro

För oberoende likafördelade normalfördelad s.v. $Z_1, Z_2, \dots, Z_n$

$Z_i \in N(0,1)$

och låt $Y_i = Z_i^2$,

$$E[Y_i] = E(Z_i^2)$$

och eftersom

$$\text{Var}[Z_i] = E(Z_i^2) - [E(Z_i)]^2 = E(Z_i^2) - 0$$

är

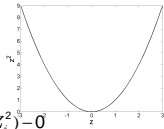
$$E[Y_i] = \text{Var}(Z_i)$$

Johann Koskinen, Department of Statistics

2005-04-18

7

Relaterade fördelningar

Sedan tidigare får vi

$$E[Y_1 + Y_2 + \dots + Y_n] = E(Y_1) + E(Y_2) + \dots + E(Y_n)$$

$$= \text{Var}(Z_1) + \text{Var}(Z_2) + \dots + \text{Var}(Z_n)$$

$$= n\sigma^2 = n$$

Fördelning för $Y_1 + Y_2 + \dots + Y_n$?

Johann Koskinen, Department of Statistics

2005-04-18

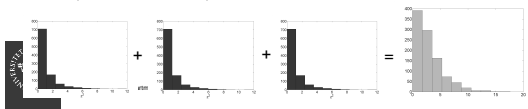
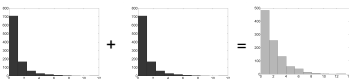
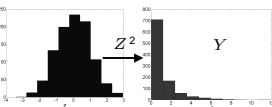
8

Relaterade fördelningar

Fördelning för $Y_1 + Y_2 + \dots + Y_n$?

Summan alltid positiv

Väntevärde = antalet variabler

χ^2 -Fördelningen

Om oberoende likafördelade normalfördelad s.v. $Z_1, Z_2, \dots, Z_n$

$$Z_i \in N(0,1), \text{ och } Y_i = Z_i^2$$

$$V = Y_1 + Y_2 + \dots + Y_n$$

V är en chitvåfördelad s.v.

$$V \in \chi^2(v)$$

Enda parameter: antal frihetsgrader, v

Johannes Koskinen, Department of Statistics

2005-04-18

10

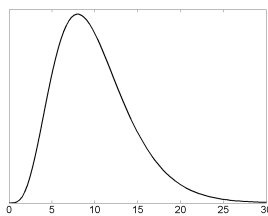
χ^2 -Fördelningen

För V en chitvåfördelad s.v.

$$E[V] = v$$

$V \in \chi^2(v)$, antal frihetsgrader $v=1,2,\dots$

$$\text{Var}[V] = 2v$$

Jukka

2005-04-18

11

χ^2 -Fördelningen

Varför intressant?

Fördelning för kvadrerade avvikelser...

(senare) t.ex. χ^2 -test, summor av:

$$\frac{(\text{observerade värden} - \text{förväntade värden})^2}{\text{förväntade värden}}$$

framförallt, stickprovsvariansen: S^2

Johannes Koskinen, Department of Statistics

2005-04-18

12

χ^2 -Fördelningen

För oberoende normalfördelat s.v. $X_1, X_2, \dots, X_n$ med $X_i \in N(\mu, \sigma^2)$

Vad kan vi säga om storleken på avvikelserna:

$$s^2 = \frac{(X_1 - \bar{X})^2 + (X_2 - \bar{X})^2 + \dots + (X_n - \bar{X})^2}{n-1} = \frac{\sum_{i=1}^n (X_i - \bar{X})^2}{n-1}$$

●

$$\frac{\sum_{i=1}^n (X_i - \mu)^2}{\sigma^2} \in \chi^2(n)$$

2

$$\frac{\bar{X} - \mu}{(\sigma / \sqrt{n})} \in N(0,1) \Rightarrow \left[\frac{\bar{X} - \mu}{(\sigma / \sqrt{n})} \right]^2 \in \chi^2(1)$$

3

$$\frac{\sum_{i=1}^n (X_i - \mu)^2}{\sigma^2} = \frac{(\bar{X} - \mu)^2}{\sigma^2 / n} + \frac{(n-1)s^2}{\sigma^2}$$

2005-04-18

13

χ^2 -Fördelningen

Eftersom

$$\frac{\sum_{i=1}^n (X_i - \mu)^2}{\sigma^2} = \frac{(\bar{X} - \mu)^2}{\sigma^2 / n} + \frac{(n-1)s^2}{\sigma^2} \in \chi^2(n)$$

3

Borde

$$\frac{(n-1)s^2}{\sigma^2} \in \chi^2(n-1)$$

liksom för $N(0,1)$
använder vi tabell.

Lee A5

Johann Korkkainen, Department of Statistics

2005-04-18

14

Student t -fördelningen

Nu vet vi att för oberoende normalfördelat s.v. $X_1, X_2, \dots, X_n$ med $X_i \in N(\mu, \sigma^2)$

$$\frac{\bar{X} - \mu}{(\sigma / \sqrt{n})} \in N(0,1)$$

vad händer om vi ersätter med

$$s^2 = \frac{\sum_{i=1}^n (X_i - \bar{X})^2}{n-1}$$

alltså:

$$\frac{\bar{X} - \mu}{(s / \sqrt{n})} \in ?$$

Johann Korkkainen, Department of Statistics

2005-04-18

15

Student t -fördelningen

För oberoende normalfördelad s.v. $X_1, X_2, \dots, X_n$ med $X_i \in N(\mu, \sigma^2)$

säger vi att

$$T = \frac{\bar{X} - \mu}{(s/\sqrt{n})} \in t(\nu)$$

följer en t -fördelningen

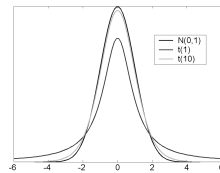
med antal frihetsgrader

$\nu = 1, 2, \dots$

där $\nu = n-1$

liksom för $N(0,1)$ och χ^2
använder vi tabell.

Lee A4

16

F-fördelningen

Nu vet vi att för oberoende normalfördelad s.v. $X_1, X_2, \dots, X_n$ med $X_i \in N(\mu, \sigma^2)$

$$\frac{\bar{X} - \mu}{(\sigma/\sqrt{n})} \in N(0,1) \Rightarrow \left[\frac{\bar{X} - \mu}{(\sigma/\sqrt{n})} \right]^2 \in \chi^2(1)$$

$$\frac{\bar{X} - \mu}{(s/\sqrt{n})} \in t(\nu) \Rightarrow \left[\frac{\bar{X} - \mu}{(s/\sqrt{n})} \right]^2 \in ?$$

Juha Korkkinen, Department of Statistics

2005-04-18

17

F-fördelningen

För oberoende normalfördelad s.v. $X_1, X_2, \dots, X_n$ med $X_i \in N(\mu, \sigma^2)$

$$T^2 = \left[\frac{\bar{X} - \mu}{(s/\sqrt{n})} \right]^2 \in F(1, n-1)$$

För oberoende s.v. $U \in \chi^2(\nu)$ och $V \in \chi^2(m)$

$$\frac{U/\nu}{V/m} \in F(\nu, m)$$

liksom för $N(0,1)$, $\chi^2(\nu)$ och $t(\nu)$
använder vi tabell.

Lee A6

2005-04-18

18

Centrala gränsvärdessatsen (CGS)

För oberoende likafördelade s.v. $X_1, X_2, \dots, X_n$
fördelade som X med väntevärde $E(X)$ och varians $\text{Var}(X)$

gäller

$$E(\bar{X}) = E\left[\frac{\sum_{i=1}^n X_i}{n}\right] = E(X)$$

och

$$\text{Var}(\bar{X}) = \text{Var}\left[\frac{\sum_{i=1}^n X_i}{n}\right] = \frac{1}{n} \text{Var}(X)$$

Centrala gränsvärdessatsen (CGS)

saft under ganska generösa förhållanden
CENTRALA GRÄNSVÄRDESSATSEN:

$$\bar{X} \text{ approximativt} \in N(E(X), \text{Var}(X))$$
